

IŠVADA

2017 m. gegužės 3 d.

Vilnius

Dėl Seimo Peticijų komisijos sprendimo

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija (toliau – Komisija), 2017 m. gegužės 3 d. posėdyje iš esmės išnagrinėjo Antano Algimanto Miškinio peticiją „Dėl energijos efektyvumo teisinio reguliavimo“ ir priėmė sprendimą atmesti joje pateiktus pasiūlymus energijos vartojimo efektyvumo didinimo įstatymuose nustatyti:

1) šilumos, skirtos daugiabučių namų šildymui ir karšto vandens ruošimui juose, pridėtinės vertės mokesčio diferenciaciją pagal teisės aktų nustatytas šilumos sunaudojimo daugiabučiuose namuose normas;

2) energijos taupymo paslaugų teikėjo (ESCO) modelio taikymą daugiabučių namų renovacijai.

Komisija šį sprendimą priėmė, atsižvelgusi į Aplinkos ministerijos, Energetikos ministerijos ir Finansų ministerijos pateiktas nuomones ir dėl šių motyvų:

1. Pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) tarifo diferencijavimas sukeltų praktinio taikymo sunkumų ir padidintų šilumos ūkio srities administravimo našą. Daugiabučių namų renovacijos skatinimas ir šilumos energijos vartojimo efektyvumo didinimas kitomis alternatyviomis priemonėmis yra pasiekiamas mažesnėmis sąnaudomis. Be to, pagal Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 19 straipsnio 3 dalies 1 punkto nuostatą PVM lengvata šilumos energijai, tiekiamai gyvenamosioms patalpoms šildyti, galioja iki 2017 m. gegužės 31 dienos.

2. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/27/ES (toliau – Direktyva) reikalavimus Lietuvoje planuojama įgyvendinti vadovaujantis Direktyvos 7 straipsnio 9 dalies reikalavimais:

„9. Kaip alternatyvą 1 dalyje nurodytos energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemos sukūrimui valstybės narės gali pasirinkti galimybę imtis kitų politikos priemonių, kad užtikrintų energijos taupymą tarp galutinių vartotojų, jei tos politikos priemonės atitinka 10 ir 11 dalyse nustatytus kriterijus. Taikant šį metodą per metus sutaupomas naujas energijos kiekis turi būti lygiavertis naujam energijos kiekiui, kurį reikalaujama sutaupyti 1, 2 ir 3 dalyse. Valstybės narės gali derinti įpareigojimų sistemas su alternatyviomis politikos priemonėmis, įskaitant nacionalines energijos vartojimo efektyvumo programas, jei užtikrinamas lygiavertiškumas. Pirmoje pastraipoje nurodytos politikos priemonės gali apimti toliau išvardytas politikos priemones arba jų derinius, tačiau jomis neapsiriboti:

a) energijos arba CO₂ mokesčiai, kurių poveikis yra galutinio energijos suvartojimo sumažinimas;

b) finansavimo sistemos ir priemonės arba fiskalinės paskatos, dėl kurių taikomos efektyvaus energijos vartojimo technologijos arba metodai ir kurių poveikis yra galutinio energijos suvartojimo mažinimas;

c) reglamentai arba savanoriški susitarimai, dėl kurių taikomos efektyvaus energijos vartojimo technologijos arba metodai ir kurių poveikis yra galutinio energijos suvartojimo mažinimas;

d) standartai ir normos, kuriais siekiama didinti produktų ir paslaugų, įskaitant pastatus ir transporto priemones, energijos vartojimo efektyvumą, išskyrus atvejus, kai jie yra privalomi ir taikytini valstybėse narėse pagal Sąjungos teisę;

e) energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo sistemos, išskyrus sistemas, kurios privalomos ir taikytinos valstybėse narėse pagal Sąjungos teisę;

f) mokymas ir švietimas (įskaitant energetikos konsultacines programas), kurių rezultatas yra efektyvaus energijos vartojimo technologijų arba metodų taikymas ir kurių poveikis yra galutinio energijos suvartojimo mažinimas.“

Šios Direktyvos nuostatos yra įgyvendinamos perkeliant jas į 2016 m. lapkričio 3 d. Lietuvos Respublikos energijos vartojimo efektyvumo didinimo įstatymą Nr. XII-2702 (toliau – Įstatymas). Įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodyti pridėtinės vertės mokesčio ar akcizų įtaka Direktyvos įgyvendinimo tikslais gali būti vertinami, jeigu jie viršija Europos Sąjungos nustatytus minimalius lygius, t.y. PVM – 15%. Todėl pareiškėjo minimas 9% pridėtinės vertės mokestis šilumai negali būti vertinamas kaip energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonė pagal Direktyvą. PVM lengvatos diferencijavimo tikslingumas turėtų būti vertinamas kompleksiskai kartu su Pridėtinės vertės mokesčio įstatymu.

3. Įstatyme nėra nustatyta jokių apribojimų draudžiančių taikyti ESCO modelį daugiabučių renovacijoje, tačiau siekiant įteisinti ESCO modelio taikymą daugiabučių renovacijoje reikėtų atitinkamai keisti daugiabučių renovaciją reglamentuojančius teisės aktus. ESCO modelis yra taikomas įgyvendinant Viešųjų pastatų energinio naudingumo didinimo programą.

Tačiau ESCO modelio taikymas dėl ESCO kompanijų prisiimamos rizikos labai pabrangina projektus ir modelis įmonėms priimtinas tik trumpuoju atsipirkimo periodu, t. y. priemonėms, kurios atsiperka per 5–6 metus (daugiausia per 10 metų). Modernizavimo darbų, kurie užtikrintų minimalią pastato C energinio naudingumo klasę, atsipirkimo laikotarpis yra 20 ir daugiau metų. Tai paaiškėjo, kai ESCO modelio taikymui Energetikos ministerija parengė teisės aktus ir pasiūlė teikti šias paslaugas viešųjų pastatų modernizavimui. Todėl šiuo metu siūlyti ESCO įmonių paslaugas daugiabučių namų atnaujinimui (modernizavimui) būtų rizikinga. Tik įvertinus Energetikos ministerijos patirtį atnaujinant viešuosius pastatus pagal ESCO modelį, tikslinga svarstyti šio modelio taikymą atnaujinant (modernizuojant) daugiabučius namus.

Įgyvendinant daugiabučių namų modernizavimo programą, taikomas „pusiau ESCO“ modelis, nes dažniausiai gyventojai nesiskolina savo vardu, o lengvatinio kredito sutartis savo vardu gyventojų naudai sudaro projekto administratoriai. Projekto administratoriai organizuoja namo atnaujinimo (modernizavimo) projekto parengimą, jo įgyvendinimą ir administravimą. Daugiabučių namų butų ir kitų patalpų savininkai gali skolintis ir savo vardu.

Šiuo metu daugiabučių namų renovacijos projektai yra finansuojami pagal 2014-2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos priemonę „Daugiabučių namų atnaujinimas“ įsteigus 150 mln. eurų vertės „Jessica II fondų fondą“ ir 74 mln. eurų vertės „Daugiabučių namų modernizavimo fondą“. Papildomai AB „Šiaulių bankas“ projektų finansavimui skyrė 130 mln. eurų nuosavų lėšų. Minėtų fondų lėšomis iki 2016 m. IV ketvirčio pabaigos daugiabučių namų renovacijai finansuoti buvo pasirašytos 887 lengvatinės paskolos sutartys už 247,5 mln. eurų bei baigti renovuoti 14 465 daugiabučių namų ūkiai.

Taip pat 2016 m. spalio 5 d. buvo įsteigtas „Rizikos pasidalijimo fondas“, kurio vertė 100 mln. eurų. Numatoma, kad „Rizikos pasidalijimo fondas“ pritrauks bent 500 mln. eurų komercinių bankų lėšų, kuriomis bus toliau finansuojamos daugiabučių namų renovacijos. Planuojama, jog šiomis lėšomis iki 2023 metų bus suteiktos beveik 1 500 paskolos bei bus renovuoti 32 494 daugiabučių namų ūkiai.

Atsižvelgiant į visa tai, galima teigti, kad daugiabučių namų modernizavimo programa yra vykdoma sėkmingai, suteikiant galimybę daugiabučių namų gyventojams (butų savininkams) modernizuoti savo būstą bei investuotomis lėšomis pasiekti optimalius rezultatus. Renovacijos

teikiama nauda apima ne tik iki 50% sumažėjusį šilumos sunaudojimą ir pagerėjusią gyvenimo kokybę vidutinei temperatūrai patalpose pakilus nuo +18C iki +21C, bet ir turto vertės padidėjimą ir estetinės pastato išvaizdos pagerėjimą.

Peticijų komisija, vadovaudamasi Peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalies ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų 28 punktu, siūlo Seimo seniūnų sueigai įtraukti į Lietuvos Respublikos Seimo pavasario sesijos darbotvarkę protokolinio nutarimo dėl Peticijų komisijos sprendimo dėl Antano Algimanto Miškinio peticijos projektą.

PRIDEDAMA:

1. Antano Algimanto Miškinio peticijos kopija, 2 lapai.
2. Aplinkos ministerijos raštas (2017-04-26, Nr. (14-4)D8-3154), 1 lapas.
3. Energetikos ministerijos raštas (2017-03-31, Nr. (19.1-19)3-615), 2 lapai.
4. Finansų ministerijos raštas (2017-04-26, (14.5-01)-5K-1707158)6K-1702990), 2 lapai.
5. Išrašas iš Peticijų komisijos 2017 m. gegužės 3 d. posėdžio protokolo Nr. 250-P-07, 1 lapas.
4. Lietuvos Respublikos Seimo protokolinio nutarimo projektas, 1 lapas.

Komisijos pirmininkas

Petras Čimbaras